

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

31 Vtrum mundum non esse æternum possit demonstrari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ficio est hoc commune, quod pertinet ad laudem Dei, & ad suffragium fidelium, sed distinguit vnū officium ab alio secundum diuersitatem temporū & locorum. Rationabiliter enim institutum est, vt diuersimode Deus laudetur secundum congruentiam temporum & locorū, & ideo sicut in officiis diuinis exoluendis obseruanda est congruitas loci, ita etiam congruitas temporis, quæ quidem obseruari nō potest, si oporteret iniungere omittenti, q̄ horas diceret quas omisit. Forte enim in Completorio diceret officium dominicæ passionis, qđ esset absurdum, & ideo d non uidetur esse iniūgendum ei q̄ omisit dicere diuinum officium, q̄ horas easdem repetat, sed aliquid ad diuinam laudem pertinens, puta, ut dicat septem psalmos, vel vnū psalteriū, vel aliquid amplius s̄m quantitatem delicti.

Ad illud uero quod in contrarium obiicitur, dicendū, q̄ tempore debito officii prætereunte, iam est impotens ad soluendum debitum, & ideo quia hoc non potest facere, iniungenda est ei alia p̄nitentia.

QVÆSTIO XIII.

DEINDE quæsitum est de creatura pure corporali.

¶ Et circa hoc quæsta sunt duo.

¶ Primo, De arcu nubium qui dicitur iris, utrum sit signum diluuii non futuri.

¶ Secundo, Vtrum possit demonstratiue p̄bati, q̄ mundus non sit æternus.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum arcus cęlestis sit signum non futuri diluuij.

Circa primum sic procedebatur. Vt quod arcus nubium non sit signum diluuij non futuri. Illud enim quod fit ex necessitate nature, non uñ esse institutum ad aliud significandum: sed arcus nubium prouenit ex necessitate nature propter oppositionem solis ad nubem rotidam. ergo non uidetur esse significatiuum diluuij non futuri.

¶ Præter. Huiusmodi apparitiones aeris, sicut iris, & halo. i. circulus continens solem & lunam, & alia huiusmodi, causantur præcipue ex vaporibus humidis in aere existentibus, ex quibus sequuntur pluuia, quæ diluuium faciunt. ergo apparitio iridis magis est signum diluuii futuri, quam diluuij nō futuri.

¶ Præter. Si est signum diluuij non futuri, aut est signum diluuij nunquam futuri, aut est signū diluuij non futuri usque ad aliquod tempus. Si autem est signum diluuij nunquam futuri, non oportuisset quod apparuisset nisi semel. Si autem diluuij non futuri usque ad aliquod tempus, oporteret tempus esse determinatum, quod quidem determinari nō potest nec auctoritate scripturæ, nec ratione humana, ergo frustra huiusmodi signum datur.

SED CONTRA est, quod dicitur Gen. 8. Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram, & postea subditur. Et non erunt ultra aquæ diluuii ad delendum uniuersam carnem.

RESPON. Dicendum, q̄ in his quæ in ueteri testamento dicuntur, primo quidem obseruanda est ueritas literalis: sed quia uetus testamentum est figura noui, plerumque in ueteri testō sic aliqua proponuntur, ut ipse modus loquēdi aliquid figurate de-

signet. Dicendum est ergo, q̄ quia cause rerum multos latent, effectus autem sunt manifestiores, proponuntur effectus in designatione causarum. Est autem considerandum, quod pluuiarum causa efficiens quidem est sol, materialis uero uapor humidus eleuatus ex terra & aquis per uirtutē solis: hæc autem duo in triplici dispositione se possunt habere. Quandoque enim calor solis omnino superuenit uapores & extirpat eos, & tunc pluuie sequi non possunt: unde in Aegypto, & in terris multum calidis non sunt pluuia, in æstate etiam propter propinquitatem solis sunt pluuia rariore, in hyeme uero frequentiores. Quandoque uero contrario, uirtus solis ad hoc usque ualeat, quod uapores multiplicat, sed tamen non potest eos desiccare, & tunc superabundant pluuia, & est ratio diluuii aquam. Quandoque uero medio modo se habet, ut. i. uirtus solis non solum operetur ad eleuationē uaporum, sed etiam habet uictoriam super eos, ut nō rari multiplicentur quod diluuium inducere possint: neque etiam uapores oīno desiccantur ut pluuia non sequat, & ex hac media dispositione, vel comparatione solis ad uapores causatur iris, quæ non apparet uaporibus omnino desiccatis, neque etiam eis omnino in aere superabundantibus, & iō iris est signum diluuii non futuri, in quantum procedit ex tali causa, quæ repugnat diluuiio. Ideo autem scriptura tali modo loquendi uicitur, quia per iridem significatur Christus, per quem protegitur a spiritali diluuiio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod iris procedit naturaliter ex talibus causis, quæ repugnant diluuiio, & ideo conuenienter iris dicitur esse signum diluuii non futuri.

AD SECUNDUM Dicendum, quod iris potest significare pluuias, sed non superabundantes usque ad hoc, quod faciant diluuium.

AD TERTIUM Dicendum, quod iris semel apprensus significat quod tandiu nō erit diluuium, quamdiu sol & uapores in eadem dispositione consistunt, & ideo non est superfluum quod frequenter apparet.

ARTICVLVS XXXI.

Vtrum mundum non esse æternum possit demonstrari.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod mundus esse æternus. Si enim mundus esset æternus, non posset cōputari numerus annorum ab initio mundi: hic autem numerus ascribitur paschali cereo. sic ergo non posset paschalis cereus in ecclesia bñdici. ¶ Præter. Epacta computatur secundum excessum annorum lunarium super annos solares: sed talis excessus computari non posset, si mundus esset æternus. ergo mundus non est æternus. ergo demonstrari potest quod mundus non sit æternus.

SED CONTRA. Id quod est fidei, demonstrari non potest, quia fides est non apparentium, ut dicitur ad Hebr. 11. sed mundum ex quodā principio temporis esse creatum, est fidei articulus: unde & propheticæ a Moysē dictum est. In principio creauit Deus cęlum & terram, ut Gre. dicit in 1. Hom. Ege. ergo mundum non esse æternum non potest demonstratiue probari.

RESPON. Dicendum, quod ea quæ simpliciter uoluntati diuinæ subsistunt, demonstratiue probari non possunt, q̄ aut dicitur ad Cor. 2. Quæ sunt Dei, nemo nouit nisi spiritus Dei. Creatio autem mundi non

9. 24.

9. p. 4. 1. 2. 9. ad 2.

non dependet ex alia causa nisi ex sola Dei voluntate, unde ea quæ ad principium mundi pertinent, demonstratiue probari non possunt, sed sola fide tenentur prophetice per spiritum sanctum reuelata: sicut Apostolus post præmissa verba subiungit, Nobis autem reuelauit Deus per spiritum sanctum. Est autem valde cauendum, ne ad ea quæ fidei sunt, aliquas demonstrationes adducere præsumat propter duo. Primo quidem, quia in hoc derogat excellentiæ fidei, cuius veritas omnem rationem humanam excedit secundum illud eeccl. 3. Plurima sensuum hominis ostensa sunt tibi: quæ autem demonstratiue probari possunt, rationi humanæ subduntur. Secundò, quia cum plerumque tales rationes frivola sint, dant occasionem irrisionis infidelibus, dum putant quod propter rationes humanas, his quæ sunt fidei assentiamus, & hoc expresse apparet in rationibus hic inductis, quæ derisibiles sunt, & nullius momenti.

Quod enim primo inducit de cereo paschali, non habet robur, nisi autoritatis probare autem per autoritatem, non est demonstratiue probare, sed fidem, vel opinionem facere: & tamen multo esset ualidior autoritas sacre scripturæ, quam benedictio paschalis cerei, præsertim cum sine ascriptione annorum mundi cereus paschalis benedici possit. Nō enim est de necessitate paschalis cerei talis ascriptio. Unde in multis terris non est consuetum, quod aliquid cereo ascribitur.

Quod etiam secundo opponitur, derisibile est: non enim ex crescentiæ annorum lunarium ad solares computantur ab initio mundi, sed ab aliqua determinata radice, puta, ab aliqua oppositione solis & lune, vel ab aliqua coniunctione, vel ab aliquo huiusmodi, sicut est in omnibus aliis computationibus astronomicis.

A ret trib. personis. ergo est nomen essentiale: sed nolum essentiale multiplicatur in diuinis. ergo non possumus dicere quod in Deo sint plures idee.

RESPON. Dicendum, quod duplex est pluralitas. vna quidem est pluralitas rerum, & secundū hoc non sunt plures idee in Deo. Nominat enim idea formam exemplarem. Est autem una res quæ est omnium exemplar. I. diuina essentia, quam omnia imitantur, in quantum sunt, & bona sunt. Alia uero pluralitas est secundum intelligentiæ rationem, & secundum hoc sunt plures idee: licet enim omnes res in quantum sunt, diuinam essentiam imitentur, non tamen uno & eodem modo omnia imitentur ipsam, sed diuersimode, & secundum diuersos gradus. Sic ergo diuina essentia secundum quod est imitabilis hoc modo ab hac creatura est propria ratio, & idea huiusmodi creature, & similiter de aliis: unde sicut in hoc sunt plures idee secundum quod intelligitur diuina essentia secundum diuersos respectus, quos res habet ad ipsam, eadem diuersimode imitantes: huiusmodi autem respectus non solum intelliguntur ab intellectu creato, sed etiam ab intellectu increato ipsius Dei. Scit. n. Deus & ab æterno sciuit, quod diuersæ creature diuersimode essentiam imitaturæ, & sicut in hoc ab æterno fuerit in mente diuina plures idee, sicut rationes propriæ rerum intellectæ in Deo. Hoc enim significat nomen idee, ut sit. sicut in forma intellectæ ab agente, ad cuius similitudinē exterius opus producere intendit, sicut edificator in mente sua præcipit formam domus, quæ est quasi idea domus in materia hęc.

C AD PRIMUM ergo dicendum, quod Aug. intelligit esse aliam & aliam rationem secundum diuersitatem respectuum, ut dictum est.

AD II. dicendum, quod cum dicitur. Secundū hoc res sunt distinctæ, prout Deus earum distinctionē cognoscit, hæc locutio est duplex: quod enim dicitur, secundum quod Deus cognoscit, potest referri ad cognitionem diuinam ex parte cogniti, uel ex parte cognoscentis. Si ex parte cogniti, sic uera est locutio: est enim sensus, quod hoc modo res sunt distinctæ, sicut Deus cognoscit eas esse distinctas. Si uero referatur ad cognitionem ex parte cognoscentis, sic locutio falsa est: erit enim sensus, quod res cognite illum modum distinctionis habent in intellectu diuino, quem habent in seipsis: quod falsum est, quia in seipsis res sunt diuersæ essentialiter, non autem in intellectu diuino, sicut et res in seipsis sunt materialiter, in intellectu autem diuino immaterialiter, & in hoc ultimo sensu procedebat obiectio.

AD III. dicendum, quod ratio illa procedit de pluralitate reali, talis enim pluralitas in nominibus essentialibus non inuenitur, sed solum pluralitas quæ est secundum intelligentiæ rationem.

QVÆSTIO II.

DEINDE quæsitum est de pertinentibus ad potentiam Dei.

- ¶ Et primo, Vtrum in Deo sit uirtus.
- ¶ Secundo, De quodam effectu diuinæ uirtutis, utrum saque sint super calos.
- ¶ Tertio, Ad quod uirtus diuina se extendere possit.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Deo sit uirtus.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod in Deo non sit uirtus, quia ut Phil. dicit in 1. de celo.

1. d. 36. q. 2. d. ar. 100. a. 139.

2. p. q. 2. ar. 1. 2. & cõtra 1. 4. 93. q. 4.

INCIPIT QVODLIBET QVARTVM.

QVÆSTIO PRIMA.

QVÆSTIVM est de rebus diuinis & humanis.

- ¶ Circa res diuinas quæsitum est.
- ¶ Primo, De essentialibus.
- ¶ Secundo, De personalibus.
- ¶ Circa essentialia quæsitum est.
- ¶ Primo, De scientia Dei.
- ¶ Secundo, De eius potentia.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in Deo sint plures idee.

CIRCA scientiam quæsitum est, utrum in Deo sint plures idee, & ut quod sic. Dicit. n. Au. 1. 83. q. quod Deus singula propriis rationibus creati, & alia ratione hominem, & alia ratione equum: sed rationes rerum in mente diuina dicuntur idee, ut patet per Aug. ibidem. ergo sunt plures idee.

¶ Præter. Secundum hoc iunt aliqua distincta, quod Deus earum distinctionem cognoscit: cognoscit autem earum distinctionem in seipso. ergo distinctarum rerum sunt in Deo plures & distinctæ idee.

SED CONTRA. Oñ nomen quod in diuinis dicitur, aut est essentiale ut Deus, aut personale ut pater, aut notionale ut generans: sed hoc nomen idea neque est personale, neque notionale, quia non conueni-